

Gönderiliş Tarihi: 27/09/2018
Kabul Tarihi: 21/11/2018
ORCID 0000-0001-9553-5646

TÜRKİYE’ DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN UYGULANMASINI ZORLAŞTIRAN NEDENLER

Çağatay ALAN¹

ÖZ

Yerel yönetimlerin önemli politikaları arasında yer alan sosyal belediyeçilik konusu küreselleşme, yönetim ve yönetim sürecine bağlı olarak tüm dünyada ve Türkiye’de günümüzde adından daha fazla söz ettiren bir konu olmaktadır. Sosyal belediyeçilik, belediyeleri sadece alt yapı çalışmaları yapan bir kurum olarak görmeyen, belediye sınırları içinde yaşayan insanların sosyo-kültürel birikimlerine katkı sağlayan ve bu konuda belediyelere yeni görev ve sorumluluklar yükleyen sosyal boyutu daha güçlü bir kavram olarak literatürde ve uygulamada kendine yer bulan bir kavram olarak görülmektedir. Ancak sosyal belediyeçilik tüm bu gelişmelere rağmen yöneticilerin olumsuz ve tutarsız tutumu, merkez ile yerel idare arasında sosyal politikaların uygulanmasında eş güdümlün yeteri düzeyde olmayışı, partizanlık ve kayırmacılık gibi olumsuz etkenler, katılım ve yönetişimin yetersizliği, planlama ve projeksiyon eksikliği ve kaynak yetersizliği gibi nedenlerden dolayı istenilen düzeyde değildir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de yerel yönetim birimlerinin sosyal belediyeçilik alanında güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmek ve bu alanda çalışma yürüten araştırmacılara katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Sosyal Devlet, Belediyeler, Sosyal Belediyeçilik, Değişim

Jel Kodu: H55, H75, H79

REASONS THAT MAKE THE PRACTICE OF SOCIAL MUNICIPALISM DIFFICULT IN TURKEY

ABSTRACT

Partaking among the important policies of the local governments, the issue of social municipalism, depending on the globalization, management and governance has made its mark both in Turkey and all over the world. Social municipalism is seen as a socially strong concept that takes part in the literature and in practice in the way that not only does it regard the municipalities as the institutions which are for just infrastructure works but also they contribute to the cultural richness of the people living within the boundaries of the municipalities and assigning new duties and responsibilities for them. However, despite all these improvements, social municipalism is not at the desired rate as a result of the administrators’ negative and inconsistent attitudes, lack of coordination between the central and local in the implementation of social policies, negative factors such as partizanship and favoritism, lack of participation and governance, lack of planning, projection and source

he aim of this study is to identify the strong and weak sides of local governmental units in Turkey in the field of social municipalism and help them make these practices better and contribute to the researchers studying in this field.

Keywords: Local Governments, Social State, Municipalities, Social Municipalities, Change.

Jel Codes: H55, H75, H79

¹ Öğr. Gör., Almus Meslek Yüksekokulu Mülkiyet Koruma Ve Güvenlik Bölümü, cagatay.alan@gop.edu.tr

GİRİŞ

Günümüzde başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere pek çok belediye, sosyal belediyeçilik kavramının içerdiği faaliyetleri yapmaktadırlar. Ancak belediyelerin yaptığı faaliyetlere bakıldığında zaman Türkiye’de sosyal belediyeçiliğin pek çok eksik yanları olduğu görülmektedir.

Öncelikle sosyal belediyeçilik kavramı yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine belirli dönemlerde aynı yardım ya da çok zor anlarda parasal yardım yapmak şeklinde dar bir anlamda algılanmakta ve böyle yürütülmektedir. Sosyal adalete, sosyal kalkınmaya önemli katkılar sağlayacak en önemli aktörlerden biri olarak kabul edilen sosyal belediyeçilik birçok belediye tarafından, belediyeçilik alanında yapılacak en son aşama olarak değerlendirilmektedir.

Sosyal belediyeçilik kavramının, dar anlamda algılanmasında belediye başkanlarının sosyal politikalar alanında yetersiz bilgi düzeyine sahip olmaları neden olmaktadır. Geniş kapsamlı sosyal belediyeçilik anlayışına negatif yönde yaklaşımları ve sosyal politikaları merkezi yönetimin temel görevi olarak görmeleri bu nedenlerin başında gelmektedir. Bunun yanında sosyal politika için yapılan harcamaları gereksiz olarak görmeleri, kalıcı olmayan daha çok geçici projeler üretmeleri, sosyal yardım ve sosyal politika uygulamalarına kaynak olacak kentsel doku haritalarının (kente yaşayan kişilerin gelir, yaş, sağlık vb. bilgileri) yetersizliği veya hiç çıkartılmamış de sosyal belediyeçiliğin başarısızlık nedenleri arasında gösterilmektedir.

2011-2013 yılları arasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı görevinde bulunan Fatma Şahin bir mülakatında bu sorunlardan bahsederken sosyal hizmetlerin belediyelere devredilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Bu uygulama ile birlikte Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının sadece denetim ve uygulama takibini yürüteceği vurgulanmaktadır (hurriyet.com.tr, 2017). 2012 yılında ilgili bakanlık ile Türkiye Belediyeler Birliği arasında bir protokol imzalanmıştır. Bu protokol ile Bakanlık belediyelere sosyal hizmetler alanında plan, proje ve uygulama aşamalarında destek olmayı amaçlamıştır (aile.gov.tr, 2007). Ama bu protokol gerçekleşmemiştir. Protokolün gerçekleştirilmesinde bazı belediyelerin kaynak yetersizliği bazı bölgelerdeki halkın ilgili hizmetleri alamaması veya bölgeler arasındaki temel hizmetlerin uygulama farklılıkları önemli rol oynamıştır (Çiçek, 2012: 264).

Sosyal belediyeçilik uygulamalarına bakıldığında en önemli eksikliğin mali kaynak yetersizliği olduğu görülmektedir. Özellikle küçük belediyeler kaynaklarının yetersizliği nedeniyle klasik belediyeçilik hizmetleri olarak adlandırılan yol, kaldırım ve altyapı gibi hizmetleri bile yerine getirirken sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu yüzden sosyal belediyeçilik anlayışı daha çok büyükşehir ve gelişmiş şehirlerde ortaya çıkmaktadır. 6360 sayılı yasayla birlikte sınırları genişletilen Büyükşehir belediyeleri ile birlikte daha önce belediye sınırları dışında kalan yerlere de hizmet götürmesi söz konusudur.

Hizmetlere erişim noktasında veri eksikliği ve bürokrasi önemli engeller olarak karşılaştığımız sorunlardır. Sosyal yardım ve hizmetlere ihtiyaç duyan insanların bu hizmetleri almalarını sağlayacak süreçler hakkında yeterli bilgi sahibi olmamaları bir anlam da sosyal dışlanmaya sebep olacaktır (Kesgin, 2008: 157).

1.SOSYAL BELEDİYEÇİLİK KAVRAMI VE TÜRKİYE’DEKİ GELİŞİMİ

Sosyal belediyeçilik, belediyeleri sadece alt yapı yapan bir birim olarak değil, sosyal ve kültür hayatına katkıda bulunan bir anlayışa (Güven ve Alan, 2017:224). sahiptir. Sosyal belediyeçilik, mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen; bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan alt yapı ve yatırımların yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevini yükleyen bir model olarak tanımlanmaktadır (Kaya ve Şentürk, 2007: 37-38).

Özgökçeler ve Bıçkı’nın (2012) yaptıkları bir çalışmanın bulgusuna göre ise “İnsanların sosyal belediyeçilik algılaması genel olarak, belediyenin muhtaç durumda olanları koruması ve yoksulluğun azaltılması şeklindedir.”

1.1.Sosyal Belediyecilik Kavramı

Sosyal belediyecilik, geleneksel belediyecilik anlayışının dışına çıkan bir anlayıştır. Bu anlayış, belediyeleri sadece bir alt yapı yapan bir birim olarak değil de, insanların sosyal ve kültürel hayatına katkıda bulunan, bu konuda görev ve sorumluluklar alan bir hizmet/yönetim birimi olarak görür. Sosyal bir belediyenin her şeyden önce yapması gereken ilk iş, belediye sınırları içerisinde bir sosyal doku haritasının çıkartılmasıdır. Yani belediye, sınırları içerisinde yaşayan halkın gelir durumu, kültürel donanımı, eğitim durumu, yaşı, cinsiyeti gibi bilgileri, anket, istatistik, kamuoyu araştırmaları vb. bilgi toplama ve araştırma teknikleri ile temin etmelidir. Temin ettiği bilgiler sayesinde nerede, hangi kitlenin, neye, ne kadar ihtiyaç duyduğu konusunda ve hizmet sunumunda etkinlik, verimlilik, adalet gibi değerlerin ön plana çıkması sağlanabilecektir (Uçaktürk vd., 2009: 3).

Sosyal belediyecilik, yardıma ihtiyaç duyanlara yardım etmek yanında, onları yardıma muhtaç olmaktan çıkarmayı da hedefler (Keleş, 2008: 53-54). Sosyal belediyecilikte amaç, sosyal sorunların ortaya çıkmasına engel olmak, bu konuda önleyici tedbirler almak, böylece insanların mutlu, huzurlu, sosyal refah düzeyi yüksek bir ortamda yaşamasına olanak sağlayarak; çocuklara, gençlere, kadınlara, yaşlılara, özürllülere, muhtaç ailelere hatta tüm halka yönelik sosyal hizmet projeleri üretmektir (Ateş, 2009: 35; Kılıçbaşlan, 2010: 78).

1.2.Sosyal Belediyeciliğin Türkiye’deki Gelişimi

Cumhuriyet dönemi ve günümüz sosyal belediyeciliğini ortaya koyabilmek için öncelikle nasıl bir miras devralındığına bakılması gerekmektedir. Osmanlı döneminde bugünkü anlamıyla sosyal belediyecilik olduğunu söylemek doğru değildir. 1850’lere kadar belediyenin olmadığı bir devlette sosyal belediyecilikten bahsedilemez. Ancak kentsel hizmetlerin bir parçası olan sosyal nitelikli hizmetlerin bir şekilde yürütüldüğü de bir gerçektir.

Ülkemizde Cumhuriyet’ten sonra belediyelerin sosyal belediyeciliğe ilişkin fonksiyonlarındaki değişim üç döneme ayrılarak incelenebilir: Birincisi, Cumhuriyet’in ilk yıllarından II. Dünya Savaşı sonrası döneme kadarki belediyelerin mahalli hizmetlerin sunulmasında aktif oldukları dönem; ikincisi, 1990’lı yılların başlarına kadar devam eden ve merkezi yönetimin sosyal politika uygulamalarında etkin hale geldiği dönem ve üçüncüsü ise, 1990’lı yıllardan günümüze kadar gelen ve özellikle büyükşehir belediyeleri vasıtasıyla sosyal politika uygulamalarında belediyelerin tekrar etkin bir hale geldiği dönemdir (Ersöz 2005: 138).

Cumhuriyet döneminin ilk devresinde belediyelerin görev ve yetkileri konusunda bazı bilim insanlarına göre, 1930’lu yıllardan 1950’ye kadar tek parti olan CHP ve onun programı yönetimde etkili olmuştur. Devletçilik ilkesini benimsemiş olan parti, bunun doğal sonucu olarak belediyeleri gerek karar alma sürecinde gerekse kaynak ve yetki kullanma noktalarında merkezin sıkı denetimi altında tutmuştur. Yani, belediyecilik uygulamaları ile dönemin devletçilik uygulaması uyum içerisinde (Yıldırım ve Göktürk 2008: 240; Dursun, 1998: 102-103).

Bunun gibi farklı görüşlere rağmen, 1930 yılında çıkarılan 1580 Sayılı Belediye Yasası, döneminin çok ilerisinde Batılı devletlerdeki gibi belediye yönetimlerine oldukça geniş yetki ve görevler vermiştir. Öyle ki bu dönemde belediye yönetimleri yaptıkları her türden hizmetlere dayanak noktası olarak bu kanunu gösterebilmişlerdir.

Kuruluş döneminde belediyelerin böyle geniş yetkilerle donatılmış olmasının birçok nedeni vardır. Öncelikle çağdaş ve uygar bir yaşam için lüzumlu olan bu tür politikaların dönemin merkezi hükümeti tarafından yürütülmesi mümkün değildi. Çünkü haberleşme ve ulaşım sisteminin sınırlılıkları bunu engelliyordu (Tekeli, 1983:14-15). Bu bağlamda belediyelere bir taraftan fırın işletmek, un ve inşaat malzemesi fabrikaları kurmak, belediye sūthanesi işletmek gibi ekonomik içerikli hizmetleri yerine getirme görevi verilmişken öbür taraftan toplumu çağdaşlaştırma vazifesi çerçevesinde tiyatro, sinema ve gazino kurma görevi de verilmiştir (Eryılmaz, 1998: 57).

1950’li yıllardan itibaren Türkiye’de hız kazanan kentleşme olgusuna bağlı artan nüfus, belediyeleri sosyal politika uygulamaları yapmak yerine alt yapı çalışmalarına öncelik vermeye zorlamıştır. 1965 yılından itibaren Türkiye’de siyasal alanda sosyalist siyasal hareketlerin öne çıkmaya başladığı görülmektedir. Bu durum ile birlikte yerel yönetimlerde özellikle sosyal belediyeciliğe bakış açısında bir değişime neden olmuştur. Belediyeler, merkezi yönetimin keyfi müdahalelerine imkân

tanımayan bir belediye anlayışı ile hareket etmişlerdir. 1960'lı yıllardan sonra demokrat belediyelerin kurulması ile sosyal belediyecilik anlayışı belediyelerde oluşmaya başlamış fakat yeterli kaynak olmadığından sosyal belediyecilik alanında pek bir şey yapılamamıştır.

Sosyal belediyecilik alanında yapılan çalışmaların yerel yönetimlerde yaygınlaşması ve aynı zamanda kurumsallaşmaya başlaması 1970'li yıllarda söz konusu olmuştur. Türkiye'de sosyal belediyecilik kavramı ilk kez 1973-1977 dönemindeki belediyeleri tanımlamak için kullanılmıştır. O yıllarda belediyeler, kooperatifler birlikler, şirketler ile girişimleri artırarak ve sivil toplum kuruluşları ile sendika ve meslek örgütlerini de yönetime katarak yeni belediyecilik uygulamalarını hayata geçirmişlerdir (Kesgin, 2008: 97).

Türkiye'de 1980 yılında gerçekleşen darbe ile birlikte yerel sosyal politikalarda da değişimler yaşanmıştır (Özkiraz ve Şimşek, 2013:29). 1980'den itibaren kamusal hizmetlerin bizzat kamu tarafından yürütülmesi gerektiği düşüncesinden vazgeçilmiş, ulaşım ve temizlik hizmetleri başta olmak üzere birçok hizmet özel sektöre eliyile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Çöp toplama ve depolama gibi kimi belediyecilik hizmetlerinde özelleştirilmeye geçilmiş belediye giderlerinin finansmanında iç borçlanmaya ek olarak dış borçlanmaya yönelmiş ve ihalecilik yöntemiyle hizmetlerin özel sektörden satın alınmasına başlanmıştır (Doğan, 2007: 70-73).

1990'lı yıllarla birlikte sosyal yardım ve sosyal hizmet alanındaki gelişmeler, belediyeleri daha da göz önüne çıkararak, "sosyal belediyecilik" kavramının da popülerliğini artırmıştır (Negiz, 2011:324). 1990'lı yıllardan sonra belediyeler tarafından yapılan hizmetler hem nitelik, çeşit ve kapsam olarak artmış hem de ayrı belediye kurumları tarafından sağlanır hale gelmiştir. Engelli yaşam alanı, huzurevi, kadın ve çocuk sığınma ev ve merkezleri, hastane, klinik ve sağlık merkezlerinin oluşturulması ve tam donanımlı meslek edindirme kurslarını düzenlenmesi birçok Büyükşehir belediyesinin temel hizmetlerinden biri olmuştur. Büyükşehir belediyeleri tarafından yapılan bu sosyal belediyecilik anlayışı, Anadolu'daki diğer belediyelere örnek olmuştur (Ersöz, 2005: 149).

Tablo1.Toplam Kamu Harcamaları İçinde Yerel Yönetimlerin Payı %

Ülkeler	1995	2000	2010	2015
ABD (state)	47,6	51,0	47,0	48,1
Almanya	13,9	15,5	15,8	16,3
Avusturya	17,8	15,6	14,9	15,1
Belçika	12,1	13,0	12,9	13,0
Danimarka	53,5	56,3	61,6	62,2
Finlandiya	30,0	34,8	40,1	40,6
Fransa	17,2	18,2	19,8	20,5
Hollanda	39,4	34,7	33,1	30,2
İngiltere	26,3	28,9	27,4	25,5
İrlanda	31,0	38,7	8,5	10,1
İsveç	29,3	33,4	32,7	33,8
İtalya	23,9	29,6	30,5	28,4
Kanada	19,6	19,1	20,8	20,7
Norveç	36,0 (1996)	37,7	33,4	33,4
Yunanistan	-	-	5,4	5,9
Türkiye	12,4	12,7	13,6	17,3 (2014)

Kaynak: OECD, Fiscal Decentralisation Database; TC. Kalkınma Bakanlığı, Mahalli İdareler Gelir ve Harcamaları; TC. Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Bütçe Büyüklükleri ve Bütçe Gerçekleşmeleri, (10.07.2018).

Tablo 1'de bazı OECD ülkelerindeki yerel yönetim harcamalarının toplam kamu harcamaları içindeki oranları görülmektedir. Özellikle Danimarka, Finlandiya, İsveç ve Norveç'teki yüksek oranlar dikkat çekmektedir. Türkiye'de toplam kamu harcamaları içinde yerel yönetimler paylarında 1995'ten 2015 yılına kadar arttığı görülmektedir.

2. TÜRKİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİĞE YÖNELME NEDENLERİ

Yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik uygulamalarının Avrupa’da Ortaçağ’dan itibaren önemli boyutlarda devam ettiği söylenebilir. O dönemde su arzı, atık sistemi, yol sistemi gibi kentsel hizmetler; kadın ve çocuk emeğinin denetimi, kamu sağlığı sistemlerinin oluşturulması, okullar, yoksullar ve yaşlılar için bakım imkânlarının geliştirilmesi gibi sosyal belediyeçilik hizmetleri, yerel yönetimler tarafından karşılanmakta idi (Ersöz 2009: 39). Bu faaliyetler zaman içerisinde bazen azalma göstermiş bazen de artmıştır. Genel itibarıyla bakıldığında ise belediyelerin tarihsel süreçte daha çok kısa vadeli, daha az maliyetli yatırım ve faaliyetlere giriştikleri görülebilecektir. Belediyelerin uzun dönemli makro projeler yerine kısa vadeli dönemsel uygulamalara yönelmelerindeki sebeplerin başında belediyelerin kısıtlı kaynaklara sahip olması ve merkezi yönetim ve ailenin temel sosyal politika uygulayıcı aktörleri olarak algılanması gelmektedir. Bu noktadaki bir diğer neden ise, belediyelerin yoksul yardımları gibi kısa vadeli ve zaman zaman popülist uygulamaların sonuçlarını seçimlerde almasının daha kolay olduğudur (Aysan 2007: 28).

2.1. Kentleşme ve Şehirleşme

Türkiye’de şehirleşme düzeyi hızla yükselmektedir. 2017 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre nüfusun %92,6’i şehirlerde oturmaktadır (TÜİK, 2018). Şehirleşmenin daha çok nüfusu 100.000’in üzerinde olan büyük şehirler düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu şehirler, kentleşme ve buna bağlı sorunların hızla yaşandığı yerler olmaktadır (Eryılmaz, 2007: 80).

1950’li yıllardan itibaren başlayan köyden kente göç hareketleriyle birlikte kentlerin nüfusu artmış, kentsel gruplar çeşitlenmiş ve buna bağlı olarak da bireylerin kentsel yaşama ilişkin talep ve beklentileri değişmiştir (Erder ve İncioğlu 2008:5). Özellikle sanayileşmiş kentlerde oluşan bu yoğunluk zenginlikle yoksulluğun, prestijli mekânlarla çöküntü mekânların birlikte görüldüğü kutuplaşmalara tanıklık yapmıştır. Bu kutuplaşmanın bir göstergesi olarak Türkiye’de gecekondulaşma hızlı bir şekilde artmıştır. Şöyle ki gecekondu sayısı 1955 yılında 50 bin iken, 1980’de 950 bine, buralarda yaşayan nüfus miktarı ise 250 binden 4 milyon 475 bine yükselmiştir. Toplamda bakıldığında ise gecekondu nüfusunun genel nüfus içindeki oranının 1955 yılında %4,6 iken, 1980 yılında %23,5’e yükseldiği görülmektedir (Aydın, 2004: 145).

Öte yandan 1980 sonrası dönemde Türkiye’nin yaşadığı ekonomik değişim ve terör sorunu iç göç hareketlerini de beraberinde getirmiştir. Büyük bir umutla geldikleri şehirde aileler büyük bir travmaya yakalanmışlardır. Başta şehrin sosyo-kültürel değerlerine uyum problemleri olmak üzere ailelerin ekonomik temelli farklı problemleri onları bir yerlere savurmuştur. Böyle bir ortamda çocuklar bazen farklı suç örgütlerinin ellerine düşmüş, bazen de eğitimlerinden fedâkarlık yaparak ailenin geçimiyle ilgilenmek zorunda kalmışlardır (Aydın, 2011: 58).

Bu bireyler, öncelikli olarak yerel birimlerle muhatap olmakta ve karşılaştıkları başta konut sorunu olmak üzere temel ihtiyaçlarına yönelik problemlerinin bu birimler tarafından halledilmesini beklemektedirler. Tamamen doğal talepler şeklindeki bu isteklerin karşılanmaması ise beraberinde çeşitli çevre sorunları, gecekondu sorunu, şehir yaşamına adaptasyon sorunu ve daha da ileri boyutta kapkaç, hazine arazilerinin işgali, insan onuruna yakışmayan yaşam alanlarının çoğalması gibi önemli problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle şehirlerde yaşanan sosyal değişimin bir sonucu olarak görülen yeni hayat tarzlarının yaşlı, engelli ve çocuk gibi bazı toplumsal grupları ötekileştirdiği ve onları toplumdan uzakta adeta kuytu köşelerde yalnızlığa mahkûm ettiği bilinen bir gerçektir (Ölmez, 2005: 88).

Bu gelişmelerin oluşturduğu şehirlerde belediyeler genel olarak iki temel sorunla karşı karşıyadırlar. Bu sorunlardan birincisi, şehrin fiziki görünümüne ilişkindir. Bu sorun, fiziki altyapı çalışmaları, imar planları, rekreasyon alanları gibi faaliyetlerle çözülmeye çalışılmaktadır. Şehirleşmenin ivme kazanması, belediyelerin bu işlevlerinin daha da artmasına yol açmaktadır. Belediyelerin yüz yüze oldukları ikinci sorun alanı ise daha çok sosyal boyuttadır. Bu bağlamda farklı gelir düzeyine sahip gruplar arasında bütünleşmeyi sağlayacak, zayıfları ve yoksulları koruyacak, yönetimle belde sakinleri arasında irtibatı güçlendirecek politikalar üretilmektedir (Eryılmaz, 1998: 20).

2.2. Küreselleşme, Fakirleşme ve Güvenlik Endişesi

Küreselleşme sürecinin kendine zıt gibi görülen yerelleşmeyi de beraberinde güçlendirmesi dikkatleri küresel olana itmiştir. Küreselleşme süreciyle birlikte ulus devletlerin yaşadığı yetki ve görev göçerimleri (Yüksel, 2004: 11-12) yerel yönetimleri kamusal mal ve hizmetlerin alternatif sunucusu olarak ön plana çıkarmaktadır. Tabii ki yerel yönetimlerin ön plana çıkmasında, yeni dönemin üzerine oturduğu kentlerin rekabet anlayışı (Sassen 2005:128). ve yerel yapılanmaların bünyelerinde barındırdığı demokratik nitelikler ve özellikle hizmetlerin görülmesinde halka yakınlık prensibi de (Shatkin, 2000: 260) önemli derecede etkili olmuştur.

Bu süreçte yerel birimler, alt yapıdan üst yapıya, sağlıktan konuta, sosyal yardımlardan sosyal hizmetlere kadar yerel nitelikli pek çok hizmetin sağlayıcısı haline gelmişlerdir. Buradan, küreselleşmenin yerel yönetimlerin sorumluluklarını daha da artırdığı ileri sürülebilmektedir. Yeni dönemde yerel birimler girişimci gibi işletmelerle işbirliği yapabilmekte ve yerel sorunlara çözümler getirmeye çalışabilmektedir. Yerel birimlerin bu yeni formuna pek çok yazar New Localism (Yeni Yerelleşme) ismini vermektedir (John, 2001: 10).

Diğer yandan, yerelleşme vurgularının küreselleşme sürecini hızlandırmanın bir başka politik ayağı olduğunu ileri sürenler de vardır. Bunlara göre kamusal hizmetlerin ve özellikle sosyal hizmetlerin sürdürülmesi görevinin yeterli mali kaynaklara sahip olmayan yerel birimlere aktarılması dış borçlanmayı gerektireceği, bunun da uluslararası kredi kuruluşları lehine bir gelişmeyi beraberinde getireceği ileri sürülmektedir (Güler, 1997: 68-69).

Küreselleşme ve yenedünya düzeninin getirdiği önemli bir yaklaşım da marka kent yaklaşımıdır. Devletlerarasında ulusal düzeyde yaşanan rekabetin küreselleşme süreciyle birlikte yerel düzeye inmesi ve şehirlerarasındaki rekabetin ön plana çıkmasıyla birlikte şehirler birer marka haline gelmekte, dünyada şehirlerarasında bir rekabet ortamı doğmakta ve yerel, ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların çözümleri kent yönetimlerinden beklenilmektedir (Ersöz, 2009: 85). II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde yerel yönetimler, ekonomik ve refah politikalarına ilişkin ulusal düzeyde makro politikaların oluşturulmasının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Global ekonominin yükselmesi karşısında yerel otoriteler, yatırım çekmek için belediyeler arası rekabete maruz kaldılar. Pek çok ülke şu anda temsili demokrasinin yerel kurumlarını desteklemek ve güçlendirmek için çaba sarf etmektedir (Naschold, 1996: 131).

Şehirlerde yoksulluk ve dışlanmaya bağlı olarak önemli güvenlik açıkları ortaya çıkabilecektir (Mingione, Oberti ve Pereirinha, 2002: 44). Dolayısıyla bu noktadan hareketle, belediyelerin sosyal politika uygulamalarına başvurmalarının bir diğer nedeninin toplum düzeninin korunması fikri olduğu söylenebilir. Çünkü sağlıklı bir toplumsal yapının oluşturulması ve bunun sürekliliği, dezavantajlı grupların mağdur edilmemesiyle yakından alakalıdır. Birlikte yaşanılan veya hayatın bir bölümünün paylaşıldığı bu insanlarla girilecek yardımlaşma ilişkisinin alternatifi, herkesin maddi veya manevi zarar göreceği bir kaos ortamıdır. Toplumdaki yaşlı, engelli veya yoksul kişilerin ihtiyaçlarının karşılanmaması, sadece toplumdaki diğer fertlerin vicdani ve ahlaki yönden kendilerini rahatsız hissetmeleriyle sınırlı kalmayıp sokak çocukları, tinerci gençler, hırsızlık ve vandalizm gibi olguları besleyerek toplumun tümünde düzen ve huzurun bozulmasına yol açacaktır (Ateş, 2009: 89).

2.3. Küçülen Merkezi Hükümet, Büyüyen Yerel Yönetimler

1980 sonrası dönemde artan neo-liberal politikalar merkezi yönetimlerin müdahale imkânlarını ortadan kaldırırken yerel yönetimlerin ön plana çıkmasına imkân tanımıştır. Nitekim bu dönemle birlikte, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ilişkiler İsveç ve Finlandiya gibi İskandinav ülkelerinde ağırlıklı olmak üzere decentralization ilkesi (adem-i merkezileşme) çerçevesinde yürütülmektedir (Naschold, 1996: 131-134).

Yani, merkezi yönetimin neo-liberal politikalar bağlamında temel görevlerle ilgili kendini bağlı tutması ve sosyal politikalarından çekilmesi ile birlikte ortaya çıkan boşluk, belediyeler tarafından doldurulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda belediyeler gerek halka hizmet etmek için gerekse yoksul kesimden daha çok oy almak için altyapı yatırımlarına oranla belediye bütçesine yük getirmeyen sosyal transferlere ağırlık vermişlerdir. Bu da daha çok sosyal yardım ve sosyal hizmet şeklinde

gerçekleşmiştir (Aysan, 2007: 28). Bu konudaki bir diğer gelişme ise, yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin siyasi ve ekonomik olarak daha özerk bir yapıya kavuşmalarıdır.

2.4. Halkın Yerel Birimlerden Beklenti ve İstekleri

Gün geçtikçe insanların devletten ve onun kendilerine en yakın temsilcisi olan belediyelerden beklentileri artmaktadır. Öte yandan, belediyelerin görev alanına giren çeşitli kentsel hizmetlerin günümüzde giderek daha fazla sosyal boyutu olan hizmetlere dönüştüğü ve kentte yaşayanların ihtiyaçlarının da giderek daha fazla yerel hizmetler lehine değiştiği görülmektedir. Birbirini besleyen bu iki olgu, belediyelerin geleneksel belediyeçilik hizmetlerinin yanı sıra sosyal hizmetlere, sosyal yardımlara ve sosyal niteliği olan eğitim, sağlık, kültürel faaliyetler ve spor gibi diğer belediyeçilik alanlarında da aktif olmalarına yol açmaktadır. Sosyal ve kültürel hizmetlerin kentte yaşayanların giderek daha fazla ilgisini çekmesi, yerel halk ile daha fazla ve doğrudan irtibatı olan belediye yöneticilerini kısaca sosyal belediyeçilik olarak tanımlanan hizmetlere yönelmektedir (Ateş, 2009: 91).

Bu gelişmelerde sosyal hizmetlerin yerel niteliğinin genel niteliğinden fazla olmasının önemi yadsınamaz derecededir. Yani, bir yöredeki yoksullara, bakıma muhtaç olanlara, engellilere, çocuklara ve kadınlara yönelik yerel sosyal programların uygulanması ve doğrudan transfer harcamalarının yapılması, merkezi yönetimin sosyal programlarına göre çok daha sonuç getirici olmaktadır. Sosyal ve kültürel hizmetlerin yöresel özelliklere göre farklılıklar göstermesi ve yöreye özgü değişik ihtiyaçların ortaya çıkması, bu hizmetlerin yerel yönetimler ve belediyeler tarafından yerine getirilmesinin bir diğer önemli nedenidir (Ateş, 2009: 90-91).

2.5. Diğer Nedenler

Sosyal politikaların sürdürülebilirliğinde toplumsal duyarlılığın geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu noktada, yerel yönetimler komşuluk ve hemşehrlik anlayışı çerçevesinde aynı yörede yaşayan bireylerin toplumsal duyarlılıklarını geliştirmelerine katkı sağlama potansiyeline sahiptirler. Böylece harekete geçecek sivil inisiyatifler bu türden politikaların sunulması ve devam ettirilmesi noktasında hem yerel idarenin yükünü hafifletebilecek hem de alternatif olabilecektir.

3. Türkiye’de Sosyal Belediyeçiliğin Başarısız Olma Nedenleri

Türkiye’de yapılan akademik çalışmalarda sosyal belediyeçilik kavramının daha geniş bir bakış açısıyla ele alındığı, çalışmaların bu tarzda olduğu, buna rağmen, belediyelerin uygulama alanlarında oldukça dar bir bakış açısıyla sosyal belediyeçiliği yansıttığı belirtilmektedir. (Koray ve Temiz, 2014: 21).

Ülkemizde sosyal belediyeçilik alanındaki temel sorunlar sistemin etkin olmamasına ve sosyal belediyeçilikten beklenen işlevlerin bozulmasına neden olmuştur. Türkiye’de sosyal belediyeçilik ile ilgili yaşanan sorunları kısaca şu şekilde açıklayabiliriz:

- Yerel idarecilerin sosyal belediyeçilik anlayışına negatif bir tutum ile yaklaşmaları ve sosyal politikalar konusunda yeterli bilince sahip olmamaları,
- Sosyal politika ve sosyal yardım uygulamalarına temel teşkil edecek verilerin yetersizliği,
- Komşu belediyeler arasında iletişim eksikliği. Bu duruma örnek verecek olursak aynı anda büyükşehir belediyesinden ve o büyükşehir belediyesine bağlı merkez ilçe belediyesinden yardım alan kişilerin olması.
- Belediyeler tarafından uygulanan sosyal faaliyetlerin, zaman zaman birbiriyle koordinasyon içinde olmaksızın farklı birimlerce yürütülmesi.
- Merkezi yönetimin yerel idarelere oranla sosyal hizmetler konusuna daha fazla önem vermesinden dolayı sosyal hizmet ve yardımların sunumunda kaynak israfı ve çok başlılık meydana gelmesi.
- Yeterli iktisadi kaynağa sahip olamayan küçük belediyeler ile özellikle borçlu ve merkezi yönetimden aktarılan kaynaklara bağımlı olan belediyelerin ekonomik olarak karşı karşıya kaldığı finansal krizlerin söz konusu olması.

- 5393 sayılı belediye kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun sosyal belediyecilikle alakalı belediyelere verdiği geniş yetki ve imkânlarla rağmen çeşitli nedenlerle halkın belediye yönetimine katılımı ve denetiminin uygulamada istenilen başarıyı sağlayamaması.
- Yerel yönetim birimlerinin, sosyal politika ve sosyal hizmetler alanında yeterli uzman elemana sahip olmaması.

Sosyal Belediyeciliğin kriterlerinin olmaması sebebiyle belediyelerin kendi hizmet standartlarını kıyaslama yoluyla veya sübjektif kriterlere göre oluşturması gibi olumsuz nedenlerden kaynaklanan sorunlar mevcuttur (Ateş, 2009: 93-94).

Türkiye'deki sosyal belediyecilik uygulamaları incelendiğinde benzer sorunların olduğu görülmektedir. Sosyal belediyecilik, bazı belediyelerde yaygın bir şekilde uygulanıyor olsa da, genel itibarıyla bu uygulamaların beklenen düzeyden uzak olduğu söylenebilir. Uygulama konusunda yaşanan bu geri kalmışlığın nedenleri aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır:

3.1. Veri Yetersizliği

Sosyal belediyecilik uygulamalarına temel sorunlarından bir tanesi verilerin yetersizliğidir. Bu sonuç hem sosyal politikaları belirlemede hem de uygulanan sosyal politikaları değerlendirmede karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde de sosyal politika ve sosyal yardım uygulamalarını oluşturacak veriler yetersizdir (Aydm ve Gündüz, 2010: 25).

Sosyal yardım ve sosyal hizmet alanlarında, yardım ve hizmet talep eden kişilerin değerlendirilmesinde zaman kaybı önlenmeli ve gerçek ihtiyaç sahipleri tespit edilmelidir. Bunun için kentlerdeki nüfusun cinsiyet, eğitim, kültür, yaş, istihdam, sağlık, gelir gibi durumlarını ortaya çıkaracak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında yapılan çalışmaların başarılı olabilmesi için merkezi ve yerel yönetimlerde tek elden yürütülmesi gerekir. Elde edilen bazı veriler büyükşehir belediyelerinde paylaşılmaktadır. Ancak merkezi yönetimlerde bu verilerin paylaşılması söz konusu olmamaktadır. Bu da sosyal belediyecilikte sosyal hizmet anlayışından faydalanacakların tespitinin yapılmasında zaman kaybına yol açacak ve hizmete hızlı bir şekilde erişimin önüne engel olacaktır.

3.2. Yöneticilerin Olumsuz ve Tutarsız Tutumu

Yerel yönetimler bünyesinde bulunan bazı personellerin sosyal belediyecilik alanına olumsuz yaklaşımları, yapılan hizmetler noktasında belirsiz tavırları ve sosyal politikalar konusunda bilgi eksikliği sosyal belediyecilik faaliyetlerinin gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır (Çöpoğlu, 2014: 238).

Sosyal belediyecilik alanında yapılan pek çok uygulamanın belediyelerin yapacağı zorunlu hizmetler arasında olmaması sebebiyle bunların ne ölçüde yapıldığını kontrol eden bir denetim mekanizması da yoktur. Sosyal belediyecilik uygulamaları genel kabul görmüş standartlar yerine iyi uygulama örneklerinin daha çok aynı partili belediyelerce paylaşılması biçiminde yayılmakta ve yaygınlaşmaktadır. Sosyal belediyecilik uygulamalarının sınanması büyük ölçüde belde halkının memnuniyet anketleri yoluyla yapılmaktadır.

Sosyal belediyecilikte belediye yönetimlerinin değişen yöneticilerinin yapılan çalışmalara bakış açısı sosyal belediyeciliğin devamı ve geleceği açısından önemlidir. Belediye yöneticileri sosyal belediyecilik uygulamalarına genellikle öznel bir bakış açısıyla yaklaşır. Bu durumda aynı siyasi partiye mensup belediye başkanlarının değişiklikleri bile sosyal belediyecilik uygulamalarının devamında ve geleceğinde belirleyici olmaktadır (Çöpoğlu, 2011: 71). Bu konuda örnek verecek olursak Ankara Büyükşehir Belediyesi eski başkanı İ. Melih Gökçek döneminde yapımına başlanılan Ankapark Projesi'nin, şu anki Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Tuna tarafından devam ettirilmediği görülmektedir.

3.3 Çok Başlılık ve Koordinasyon Eksikliği

Birden çok kurumun koordineli ve uyum içinde çalışmaması sosyal politikalarda verimsizliğe sebep olmaktadır (Uğur ve Bostancı, 2016: 54). Muhtaçlığı ortadan kaldıracak kurumlar arasında ortak değerlerin bulunmaması ve birlikteliğin olmaması, ihtiyaç sahiplerine yönelik etkin çalışmalar

gerçekleştirilmesini engellemektedir (Bayındırlık Bakanlığı, 2009:80). Belediyelerin sosyal politika konusunda yetki ve görevleri açık ve kesin değildir. Sosyal amaç içerisinde yapılacak birçok faaliyetin farklı kurumlar tarafından yapılması, asıl kurumun faaliyetlerden kaçınmasına, yapılacak eylemlerin başka kurumlara havale etmesine sebep olabilir. Sosyal yardımlar konusunda yasal sorumluluğu bulunmayan belediyeler yapılacak eylemleri kaymakam veya valiler aracılığıyla merkezi otoriteye yükleyebilirler. Merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında uyumlu bir iş birliği yoksa sosyal politikaların uygulanmasında problemler ortaya çıkacaktır (Seyyar, 2008: 39).

Sosyal politikalar konusunda büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve ilçe belediyeleri birçok çalışma gerçekleştirmektedir. Yetki ve görevlerin paylaşılmamış olması israfa sebep olacak, etkin çıktılar alınmasını zorlaştıracaktır. Yerel ve merkezi yönetimin yanı sıra sivil toplum kuruluşları da kendi program ve tercihlerine göre sosyal faaliyetler gerçekleştirmekte, iş birliği eksikliği toplam verimliliği düşürmektedir (Bayındırlık Bakanlığı, 2009: 80). Bu nedenle yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği sosyal politikalar merkezden bağımsız değil, merkezi destekleyici olmalıdır. Uygulamada yaşanan temel problem iş birliği eksikliğinin yanı sıra belediyelerin hangi alanlarda sosyal politika uyguladıklarını tam olarak ifade edememeleridir (Kaya, 2012: 160). Merkezi yönetimin sosyal politika alanında yapmış olduğu yardımların yasal yapısı oluşturulmaya çalışılırken, yerel yönetimlerin yapmış olduğu sosyal politika çalışmaları bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Bu yüzden sosyal politika alanında yapılacak sosyal yardımlar ve sosyal belediyeçilik çalışmaları toplumun yapısı göz önünde bulundurularak ona göre tasarlanmalı ve faaliyete geçirilmelidir.

3.4. Partizanlık ve Kayırmacılık

Sosyal belediyeçilik uygulamaları genellikle sistematik değildir. Denetimin yetersizliği (Erder, 2004: 557) ve kayırmacılık benzeri ilişkilerle sosyal belediyeçilik alanında birçok sorun ile karşılaşılır. Büyükşehir Yasası'nda belirtilen, *hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır* (5393/14/b/3) ifadesinin çok belirsiz, muğlak ve subjektif değerlendirmelere müsait olması uygulanacak hizmetlerin kesin niteliklerinin olmasını zorlaştırarak keyfiliğe ve belirsizliğe sebep olmaktadır. Ayrıca Büyükşehir Belediye Yasası'nda ifade edilen *"büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler"* ifadesi de hem belirsizlik hem de keyfiliğe yol açabilir. Burada bir standardın olması gerekmektedir (Kesgin, 2008:148).

Belli standart bir hizmet anlayışının olmaması ve keyfi kararlara bırakılması kayırmacılık anlayışını ortaya çıkartacaktır. Bu kayırmacılık anlayışı ile yapılacak uygulamalarda kamu çalışanları kendilerini yönetime getiren seçmenlere yardımcı olarak bir nevi vefa borcunu ödeyecektir. Aynı zamanda yeni seçim dönemi içinde belli oyları tekrar alma düşüncesi eğiliminde olacaktır (Oktay, 1983:112). Bu olumsuzluklar gerçek muhtaçlığı tespit etmeden, gerçekçi ve objektif kriterler ortaya koymadan, yapılan çalışmalar kurum güvenilirliğine zarar verecektir. Hemşhircilik, akraba, tanıdık ve yakınlık aracılığı ile yapılacak hizmetler belediyeyi bir kamu kurumu olmaktan çıkaracak, aynı zamanda bu anlayış ile yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamaları belediyeyi sosyal politika anlayışından uzak tutacaktır.

Büyükşehirlerdeki ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri arasında siyasal tercih, ikili diyalog, siyasal farklılaşma ve yakınlık/uzaklık gibi sebeplerle büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyeler arasında partizanlık görülebilmektedir. Özellikle aynı partiden olan büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında uyum içerisinde birlikte çalışma söz konusu iken, farklı belediyeler arasında bu ilişkiyi görmek söz konusu değildir. Dolayısıyla kayırmacı ilişkisinin yerine yazılı, adil ve objektif bölüşümün önünü açacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Sosyal yardım noktasında büyükşehirlerin daha çok faaliyet gerçekleştirdiğini düşündüğümüzde, bu konuda düzenleme yapılması standartlaşmayı getirmiş olacaktır. Bu standartlaşma ile de keyfilik ve belirsizlik ortadan kalkacaktır. Sosyal yardım ve sosyal hizmetleri belediye başkanlarının ya da belediye bürokrasisinin keyfilğine bırakmak, kamu kuruluşu olan belediyenin güvenilirliğini azaltacak, yardımların gerçek sahiplerine ulaşması da engellenmiş olacaktır. Sosyal yardımlara ihtiyacı olan kişilerin, objektif yararlanma ölçütlerine göre saptanması, gerçek yoksulları ortaya çıkarmak ve yardımı hak edenlere ulaştırmak açısından son derece önemlidir.

3.5. Katılım-Yönetişim Yetersizliği

Yerel yönetimi anlayış kendilerinin yerel halk katılımına en uygun yönetim anlayışı olduklarını dile getirirler. Merkezi yönetimde halk katılımının sağlanması yerel yönetime katılım açısından daha dezavantajlıdır. Çünkü yerel yönetimler halka daha yakındır. Ama bununla birlikte yerel yönetimlere katılımın sorunsuz olmadığını belirtmemiz gerekir.

Katılımcı demokratik kültürün yetersizliği, her ne kadar yerel yönetim ile kısmi olarak aşılsa da yine de ciddi olarak katılımın önündeki en büyük engellerden biridir. Yerel yönetimlerin halk katılımını sağlayan yolları açmalarının ve kullanmalarının sayısız faydası vardır. Sosyal yardım sağlama konusunda yoksul kesime çok az danışıldığı görülmektedir. Bu yardımın ne olması gerektiğinden, nasıl dağıtılması gerektiğine kadar hizmetin değişik aşamalarında katılımın yokluğu ya da yetersizliği göze çarpmaktadır.

Sosyal yardım alanında ihtiyaçların ne olduğunun tespitinde yardımı talep edenlere yetki ve görevler vermek, asıl ve zorunlu ihtiyaçları ortaya çıkarmış olacaktır. Sosyal yardıma yoksulların katılımı ve buna karar vermesi yardımın gerçekçi bir şekilde ve yoksulun gerçek ihtiyacına göre tespit edilmesini kolaylaştıracaktır. Böylece yoksullara hem katılımcı demokratik hakların hem de sosyal hizmetlerdeki sosyal hakların anlatılması yoksulların yönetim anlayışında farkındalık oluşacaktır. Yoksulların katılımı ile hizmetlerin talep eksenli olması yapılan sosyal programların başarı oranlarının yükselmesi de beklenmektedir. Yoksullar kendilerine dönük uygulamaların ne sahibi ne de uygulamaların yürütücüleridir. Yoksulların yapılan hizmetlere yerel ölçekte daha iyi ulaşabilme imkânı olmasına rağmen bazen yoksullar bu hizmetlere ulaşmada sorun yaşamaktadır. Bu hizmetler sürekli, standartlı ve açıkça duyurulan hizmetler olmadığı için yoksul kesim çoğu kez bu hizmetleri dolaylı yollardan duymaktadır. Bu da sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin ihtiyaç duyanlara ve gerçek muhatabına ulaşmasına mani olmaktadır (Kesgin, 2008:154).

3.6. Planlama ve Projeksiyon Eksikliği

Belediyelerin yerine getirdiği birçok sosyal belediyeçilik uygulamasına ciddi ve rasyonel bir planlama ortaya konulmadan başlanılmaktadır. Hizmetlerin yerine getirilmesi için başkanların seçim beyannamesinde ilan etmesi yeterli görülmektedir. Hatta beyannamede ilan edilen bazı hizmetlerin uygulamada maliyeti çok yüksek olabilmekte ve toplumsal faydaya katkısı çok düşük olmaktadır. Ama başkanların plansız hareket etmesiyle daha çok günü kurtarma anlayışı ile hizmetler yapılmaktadır. Yine planlama ve projeksiyon eksikliği sosyal projelerin uzun vadeli ve sürdürülebilir olmamasına neden olmaktadır (Çöpoğlu, 2011: 71).

3.7. Kaynak Yetersizliği

Belediyelerin kendilerine verilen görevler ile orantılı kaynaklara sahip olmaması belediyelerin en önemli sorunlarından bir tanesidir. Aynı şekilde belediyeler, sosyal belediyeçilik alanında yapacağı çalışmalarda kaynak sorunu yaşamaktadır. Sosyal belediyeçiliğin pek çok alanına, belediyelerde yeterli gelir kaynağı bulunmadığından ya hiç girilmemekte, başlanılan projeler devam ettirilememekte ve bitirilememektedir (Çöpoğlu, 2011: 70).

Kendi yaptığı normal harcamalarını bile karşılamakta zorlanan küçük belediyeler ile özellikle borçlu ve merkezi yönetimden aktarılan kaynaklara bağımlı olan belediyeler için, sosyal belediyeçilik uygulamaları açısından ciddi kaynak yetersizliği vardır (Uçaktürk vd., 2009: 14). Gerçekçi olmak gerekirse sosyal belediyeçiliği anlayışını büyük ölçüde büyükşehir belediyeleri yerine getirebilmektedir (Ersöz, 2009: 85). Anadolu'daki bazı küçük belediyeler sınırlı ve sembolik de olsa sosyal belediyeçilik örnekleri sunmaya çalışmaktadır.

Yerel idarelerin kentle alakalı imar, altyapı ve üst yapı gibi temel görevlerini yerine getirdikçe daha çok sosyal belediyeçilik uygulamalarına sıra gelmektedir. Yerel yönetimlerin asli görevleri arasında yer alan belediyeçilik hizmeti olarak görülen temiz su, imar, yol, atık su, katı atık, park vs. hizmetlerini yapamamış belediyelerin sosyal belediyeçilik alanında yaptıkları, yılda birkaç kez yapabildikleri festival, konser vs. gibi etkinliklerle sınırlı kalmaktadır.

3.8. Amaç Hedef Yokluğu

Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinde önemli bir eksiklik de, amaç-hedef eksikliğidir. Faaliyetler, bireylerin yeniden sosyal hayata katılımını, ayakları üzerinde durmasını sağlamaktan ve onları yapabilir kılmaktan uzak bir şekilde yürütülmektedir. Günümüzde ve daha çok sosyal yardımlar şeklinde görülen politikaların sürdürüldüğü söylenebilir.

Sosyal yardımların amacı, bireyin ya da ailenin yaşamını sürdürmesi için gerekli olan acil yardımları yapmak değildir. Bireyi ya da aileyi uzun dönemli bir bakış açısıyla kendi kendine yetebilecek hale getirmek temel amaç olmalıdır. Bu amaçla sosyal yardımların koruyucu, önleyici ve geliştirici sosyal hizmetlerle birlikte ele alınıp değerlendirilmesi gerekmektedir (Karataş, 2001: 222).

Bu bağlamda yerel yönetimler, işveren ve meslek örgütleriyle veya İş-Kur gibi istihdam kurumlarıyla birlikte aktif istihdam politikaları yürütmelidir. Özellikle işgücü özelliği taşıyan ihtiyaç sahibi kesimlere yönelik çeşitli mesleki eğitim programları düzenlenebilmelidir. Her ne kadar günümüzde bu konuda çeşitli mesleki eğitim kursları düzenleniyor olsa da çalışmaların istenilen seviyede olmadığı ifade edilebilir.

Sosyal belediyeçilik uygulamalarına temel teşkil edecek verilerin yetersiz ve düzensiz olması da uygulamalardan beklenen amaçların gerçekleşmesini engellemektedir. Yoksulların tam olarak tespit edilememesi ve bunlara ulaştırılacak hizmetlerin tür ve içeriğinin belirlenememesi ve düzensiz olması, belediyeler için önemli sorun alanları olarak değerlendirilebilir. Bunlara ilaveten, belediyelerde yeterli sosyal politika ve sosyal hizmet uzmanının olmaması, sunulan hizmetlerde hizmetten amaçlanan sonuçların ortaya çıkmasını engelleyebilmekte ve hizmetlerin kalitesinde düşüklüklerin görülmesine yol açabilmektedir.

SONUÇ

Türk belediyeçilik anlayışı tarihsel süreç içinde zaman ve çevre şartlarına bağlı olarak köklü bir değişim yaşamıştır. Temel kentsel hizmet düzeyini aşan belediyeler, kent ve kentliye olan yükümlülüklerini yeniden tanımlamış, sosyal belediyeçilik anlayışının gelişmesiyle birlikte yerel yönetim düşüncesinde de kente ve kentlisine daha sorumlu bir düşünce ile yaklaşmıştır. Ancak Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde refah devleti varlığının, toplumun bütün kesimlerine eşit şekilde ulaşmaması nedeniyle, sosyal belediyeçilik uygulamaları bu eksikleri kapatmak amacıyla ile şekillendirilmiştir. Bu konuda gerçekleştirilen politikalar genel olarak kente göçün yol açtığı yoksulluk, sefalet gibi sorunlara ya da engelliler, yaşlılar gibi bakıma muhtaç kesimlerin sorunlarına acil çözüm üretmek amacıyla sistematik olmayan, geçici, belirli kurallara bağlı olmayan düzensiz yardım faaliyetleri üzerine kurulu uygulamalar düzeyinde kalmıştır. Yapılan gıda, yakacak, giyecek, yiyecek, meslek edindirmeye yönelik beceri kursları, kadın sığınma evleri ile aynî ve nakdi yardımlar günlük gereksinimleri karşılayacak şekilde geçici ve kısa vadeli olarak yapılmıştır.

Sosyal belediyeçilik Türkiye’de aynı zamanda vatandaşın yönetime olan güveninin sağlanmasında, yoksulluğun ve işsizliğin önlenmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Sosyal belediyeçilik uygulamaları ilk anda belediyelerin görev alanlarını haksız yere genişlettikleri ve kaynakları gereksiz yere harcadıkları düşüncesini akla getirmekteyse de, gerçekte belediyelerin sosyal hizmetler alanında sorumluluklar üstlenmelerinin, varlık nedenlerinin ve demokratik yapılarının gereği olduğu hatırlanarak, bu yöndeki uygulamalar her geçen gün yeni projeler ile devam etmektedir.

Bu kapsamda, sosyal belediyeçilik alanında yaşanan sorunların çözümü çerçevesinde öncelikli olarak:

- Sosyal doku çalışmalarına önem verilmeli, sosyal hizmetlere ihtiyaç duyan kesimler ile bilgiler kısa dönemde yenilenmelidir.
- Yerel ve merkezi yönetimlerin arasında koordinasyon sağlıklı bir şekilde sağlanmalıdır.
- Belediye yönetimleri sosyal belediyeçilik hizmetlerinin kentin sosyal yapısına, kısa ve uzun vadede nasıl etki edeceği konusunda bilgilendirilmelidir.
- Belediyelere görevleri ile orantılı bir şekilde kaynak aktarımı sağlanmalı ve mali açıdan desteklenmeli, merkezi yönetimlere bağlılığın azaltılacağı tedbirler alınmalıdır.

- İhtiyaç sahiplerinin kent yönetimine ulaşmasındaki bürokratik engeller kaldırılmalı, sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden nasıl yararlanması gerektiği konusunda bilgilendirilmelidir.

- Yerel halkın ve sivil toplum kuruluşlarının yerel sosyal politikaların geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamasında etkin katılımları sağlanmalıdır.

- Yardımlar kısa vadeli olmalı, uzun vadede yoksullara daha çok istihdam sağlama amaçlı uygulamalar yapılmalı. Parasal yardımlar, işgücü niteliğine sahip kişiler için kısmi geri ödemeli, çalışma gücünden yoksun kimseler için şartsız olarak verilmelidir. Teşvik amaçlı yoksul girişimciler, makro krediler ile ekonomik açıdan desteklenmeli ya da kurulacak işyeri için gerekli makine ekipmanı ve teknik destek sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ateş, H. (2009). “Sosyal Belediyeçilik”, Çevre Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 49. s. 88-95.
- Aydın, H., Gündüz, V. (2010). Çocuk Güvenliğinin Sağlanmasında Yerel Yönetimlerin Rolü: “Taş Atan Çocuklar” Sorunu, Türk İdaresi Dergisi, Sayı 468, Eylül, s. 9-32.
- Aydın, H., (2011). “Yerel Yönetimlerin Sosyal Sorumlulukları Çerçevesinde Çöküntü Bölgesi ve Suç İlişkisi”, Beklenen Mahalli İdareler Dergisi, Ekim 2011, ss.56-66.
- Aydınlı, H. İ., (2004). Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Aysan F, (2007). “Belediyelerin Üstlendikleri Yeni Rol: Sosyal Belediyeçilik”, Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı: 2, ss. 26-29.
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (2009). Kentleşme Şurası, Kentsel Yoksulluk Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu Raporu, Ankara, Nisan.
- Çiçek, E. (2012). Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları: Batı Akdeniz Örneği, Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları, Ankara.
- Çöpoğlu, M. (2011). Sosyal Belediyeçilik, Türkiye Belediyeler Birliği İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı 756, s. 62-71.
- Çöpoğlu, M. (2014). Sosyal Belediyeçilik ve Sorunları, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 5, Cilt2, s. 223-247
- Doğan, A. E. (2007). Eğreti Kamusalılık, Kayseri Örneğinde İslamcı Belediyeçilik. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dursun, D. (1998). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Doğuşu ve Siyasi/İdari Gelişme” içinde Türkiye’de Yönetim Geleneği, (Ed.) Dursun D.-Al, H., İstanbul, İlke Yayıncılık, ss. 93-104.
- Erder, S. (2004). Yerel politikanın Yükselişi, İstanbul Büyükşehir Deneyimi 1984-2004. İlhan Tekeli İçin Armağan Yazılar. Selim İlkin, Orhan Silier, Murat Güvenç. (Ed.) Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Erder, S.-İncioğlu, N., (2008). Türkiye’de Yerel Politikanın Yükselişi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği, 1984-2004, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ersöz, H. Y., (2005). “Sosyal Politika- Refah Devleti - Yerel Yönetimler İlişkisi”, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt: 55, Sayı: 1, ss. 759-775.
- Ersöz, H. Y., (2009). “Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü ve Yeni Belediyeçilik Anlayışının Esasları”, Kamuda Sosyal Politika Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 9, ss. 38-47
- Ersöz, H. Y., (2009). “Sosyal Politikalarda Yerelleşme”, Çerçeve Dergisi, Yıl: 16, Sayı: 49, ss. 80-87.
- Eryılmaz, B., (1998). “Belediyelerin Sosyal Görevleri”, İstanbul Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 3, ss. 20-21.
- Eryılmaz, B., (2007). “Sosyal Politikalar”, (Kapak Soruşturması) Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı: 2, ss. 80-82.
- Güler, B. A., (1997). “Küreselleşme ve Yerelleşme: Yerel Altyapı Sektörü”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 3, ss. 62-77.
- Güven, A. ve Alan, Ç. (2017). “Sosyal Sorumluluk Kapsamında Farkındalık Yaratın Belediyelere İyi Bir Örnek: 15’liler Gidiyor”, Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar I. Cilt Kitap Bölümü, Marmara Belediyeler Kültür Yayınları, İstanbul.
- John, P., (2001). Local Governance in Western Europe, London, Sage Publications.
- Karataş, K., (2001). “Belediyelerin Sosyal Görevleri: Belediyeler ve Sosyal Hizmetler”, içinde İnsani Gelişme ve Sosyal Hizmet, Prof. Dr. Nesrin Koşar’a Armağan, Karataş, K.-Arkan, Ç. (Ed.), Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını, ss.214-226.
- Kaya, N. (2012). “Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçe; Erzurum Büyükşehir Belediyesi Sosyal Bütçesinin Değerlendirilmesi”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 2. s. 157-169.

- Kaya, E. ve Şentürk, H. (2007). *Muhafazakâr Demokrasi'de Yerel Yönetim Vizyonu*. Okutan Yayıncılık, İstanbul.
- Kesgin, B. (2008). *Yoksulluğa Yerel Müdahale "Sosyal Belediyecilik" Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- Keleş, S. (2008). *Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Kılıçarslan, F. (2010). "Sosyal Belediyecilik Nasıl Olmalı..." (<http://www.beypazarihabertv.com/Fatih-Kilicarslan/83/SOSYALBELEDIYECILIK-NASIL-OLMALI>, 22.07.2018).
- Koray, M. ve Temiz, H. E. (2014). *Merkezi Yönetimle İlişkiler, Kısıtlar ve Harcamalar Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik ve Dört Büyükşehir Belediyesi Açısından Uygulamalar*. Çalışma ve Toplum. 42(3): 11-60.
- Mingione E.-Oberti, M.-Pereirinha, J. (2002). "Cities as Local Systems" in *Social Assistance Dynamics in Europe National and Local Poverty Regimes*, (Ed.) Saraceno, C., UK, The Policy Press, University of Bristol, pp. 35-80.
- Naschold, F. (1996). *New Frontiers in The Public Sector Management, Trends and Issues in State and Local Government in Europe*, Translated By Andrew Watt, Berlin, Walter De Gruyter.
- Negiz, N. (2011). *Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 16(2): 323-341.
- OECD, "Fiscal Decentralisation Database", <http://www.oecd.org/tax/federalism/oecd-fiscal-decentralisation-database.htm>, (10.10.2018).
- Oktay, C. (1983). *Yükselen İstемler Karşısında Türk Siyasal Sistemi ve Kamu Bürokrasisi*, İÜ SBF Yayını, İstanbul.
- Ölmez, T. O. (2005). *Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Özgökçeler, S. ve Bıçkıcı D. (2012). "Kentsel Yoksullukla Savaşım Noktasında Politik Bir Enstrüman: 'Sosyal Belediyecilik'", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 49 (565).
- Özkiraz A. ve Şimşek Ü. (2013). *Türkiye'de Sosyal Belediyeciliği 1970'lerden Düşünmek*. Afro-Avrasya Coğrafyasında Kamu Yönetimi Uygulamaları ve Sorunları Kayfor XI Bildiriler Kitabı. Samsun. 31 Ekim-1 Kasım 2013.
- Sassen, S. (2005). "The Global City: Introducing a Concept", *Brown Journal of World Affairs*, Vol: XI, Issue: 2, pp.27-43.
- Shatkin, G., (2000). "Obstacle to Empowerment: Local Politics and Civil Society in Metropolitan Manila, The Philippines," *Urban Studies*, Vol: 37, No: 12, pp. 2357-2375.
- Şen, M. (2011). "Bütüncül Belediyecilik Yaklaşımı Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik" <http://www.sosyalpolitikalar.com.tr/dergiboeluemler/kapak-/kapak-dosyasi/29-buetuencuel-belediyecilik-yaklamkueltuerele-belediyecilie-giden-yolda-bir-aama-sosyal-belediyecilik.html>, 05.07.2018.)
- Tekeli, İ., (1983). "Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2, ss.7-21.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2018). "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2017", *Haber Bülteni*, Sayı:18616, <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=18616>, (28.10.2018).
- Uçaktürk, T. - Uçaktürk, A. - Özkan, M. (2009), *Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği*. VIth International Non-Governmental Organizations Conference.
- Uğur, A. ve Bostancı M. K. (2016). "Sosyal Harcamaların Yerelleşmesi: Sosyal Belediyecilik Uygulamaların Etkinliği", *Gümüşhane Üniversitesi SBE Dergisi*, Cilt 7, Sayı 15, s. 39-59.
- http://www.aile.gov.tr/data/5404eb05369dc3119090f853/t.c._aile_ve_sosyal_politikalar_bakanligi_ile_turkiye_belediyeler_birligi_arasinda_isbirligi_protokolu.pdf
- Yıldırım, U. ve Göktürk, İ. (2008). "Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı", *I. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu*, 23-24 Ekim, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, ss. 237-255.
- Yüksel, F. (2004). *Çağdaş Kent Yönetimi ve Yönetici Vizyonu*, Ankara, Detay Yayıncılık.
- Zengin, E. ve Bakurt M. (2014). *Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma*. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(2): 95-124.
- 2017, <http://www.hurriyet.com.tr/bakan-sahin-sosyal-hizmetler-belediyelere-devredilecek-22507135> (Erişim Tarihi: 1 Şubat 2017).